

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Філологічний факультет
Кафедра української мови**

Марія Яцьків, Галина Шкурко

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Ужгород 2025

УДК 37.011.3-051(076):811.161.2
Ф76

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 11 від 30 червня 2025 року.

Укладачі –

Яцьків М.Ю., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Шкурко Г.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рецензенти:

Баньої В.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Харьківська О.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Відповідальна за випуск – **Венжинович Н.Ф.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови: посібник / Уклад. М.Ю. Яцьків, Г.В. Шкурко. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2025. 42 с.

Посібник призначений для проведення практичних занять із формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови для здобувачів вищої освіти філологічного факультету спеціальності «Середня освіта. Українська мова і література». Мета видання – сприяти формуванню в здобувачів вищої освіти практичних умінь і навичок, необхідних для створення та підтримання професійного іміджу сучасного вчителя української мови, а також розвитку вміння ефективно застосовувати набуті теоретичні знання у педагогічній діяльності.

ЗМІСТ

Навчальна програма курсу «Формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови».....	4
Зміст навчальної дисципліни.....	5
Рекомендовані джерела інформації	8
Тема 1. Вступ. Імідж: історія та основні етапи розвитку	12
Тема 2. Особливості формування професійного іміджу в сучасних умовах.....	12
Тема 3. Програма формування іміджу. Технології формування іміджу	13
Тема 4. Імідж і кодекс зовнішнього вигляду педагога.....	15
Тема 5. Культура мовлення як елемент професійного іміджу	17
Тема 6. Ораторська майстерність педагогічного спілкування.....	18
Тема 7. Емоційний інтелект у роботі вчителя.....	20
Тема 8. Профілактика професійного вигорання педагогів	21
Тема 9. Практика активного слухання в педагогічному спілкуванні.....	24
Тема 11. Гендерно чутливий підхід у роботі з дітьми.....	28
Тема 12. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами.....	29
Тема 13. Інноваційні формати уроків: імідж сучасного викладача	30
Тема 14. Цифрові інструменти в роботі вчителя української мови	31
Тема 15. Створення карти предмета, робота з цікавістю учня	32
Моделювання професійних ситуацій для педагогічного аналізу.....	33
Проектна діяльність.....	38
Перелік питань до курсу «Формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови».....	40

Навчальна програма курсу «Формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови»

Метою навчальної дисципліни «Формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про сутність, структуру, функції та засоби створення професійного іміджу педагога-філолога в сучасному освітньому просторі, а також розвиток практичних умінь і навичок, необхідних для свідомого вибудовування власного педагогічного іміджу з урахуванням сучасних соціокультурних, етичних, інклюзивних і цифрових викликів.

Основними **завданнями** курсу є:

1. Ознайомлення здобувачів освіти з поняттям іміджу, його історичними трансформаціями, типологією, функціями та механізмами формування в освітньому контексті.

2. Формування уявлень про професійний імідж сучасного вчителя української мови як складне багатокомпонентне явище, що охоплює вербальний, невербальний, етичний, соціальний, цифровий та візуальний компоненти.

3. Розвиток комунікативної компетентності, ораторської майстерності, навичок активного слухання, стратегій ефективної взаємодії з різними категоріями учнів, зокрема з дітьми з особливими освітніми потребами.

4. Опанування норм зовнішньої презентації вчителя: формування стилістично доцільного зовнішнього вигляду як складника педагогічного іміджу, вміння дотримуватися кодексу професійної етики у візуальному самовираженні.

5. Засвоєння принципів цифрової компетентності, ведення професійної комунікації в соціальних мережах, використання цифрових інструментів для формування позитивного освітнього образу в онлайн-середовищі.

6. Формування гендерної, соціальної та емоційної чутливості, розвиток умінь працювати в інклюзивному класі з урахуванням різних потреб і досвіду учнів.

7. Опанування стратегій профілактики професійного вигорання, збереження педагогічної мотивації, емоційного ресурсу та внутрішньої стійкості.

8. Вивчення методів роботи з учнівською цікавістю, інтеграції карти предмета як інструмента формування цілісного образу шкільного курсу української мови.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Імідж: історія та основні етапи розвитку. Поняття феномену «імідж». Становлення та розвиток іміджу у стародавні часи. Розвиток іміджу в епоху Нового часу. Характеристика категорії «імідж» у літературних пам'ятках культури Київської Русі та філософській, історико-педагогічній літературі (IX-XVIII ст.). Імідж історичних осіб. Новітній етап розвитку іміджу.

Тема 2. Особливості формування професійного іміджу в сучасних умовах. Імідж як об'єкт сучасного наукового дослідження. Природа іміджу. Типи іміджу та його функції. Інструментарій іміджу. Соціально-педагогічні основи формування іміджу сучасного педагога.

Тема 3. Програма формування іміджу. Технології формування іміджу. Етапи реалізації програми формування іміджу та супровідні ризики на кожному з них. Типологізація іміджів за різними критеріями та обґрунтування доцільного типу для сучасного вчителя. Взаємозв'язок вербальних і невербальних засобів у формуванні цілісного іміджу педагога. Значення цифрового іміджу освітянина та ключові елементи програми його створення. Вплив особистісних якостей учителя на ефективність іміджетворчих технологій. Адаптація сучасних PR-технологій до педагогічної практики з урахуванням етичних принципів.

Тема 4. Імідж і кодекс зовнішнього вигляду педагога. Види стилю (класичний, діловий, casual). Зовнішність як «візитна картка» педагога. Правильний вибір зовнішньої виразності (прикраси, аксесуари, одяг). Вплив зовнішнього вигляду вчителя на засвоєння матеріалу з позиції учня.

Тема 5. Культура мовлення як елемент професійного іміджу. Роль культури мовлення у формуванні професійного іміджу педагога. Вплив дотримання мовних норм на довіру до вчителя в освітньому середовищі. Антиреклама через мовні помилки як загроза професійному авторитету. Ключові мовні норми в українській мові та їхнє значення для педагога. Мовна культура в цифровому просторі: виклики і можливості для вчителя.

Тема 6. Ораторська майстерність педагогічного спілкування. Поняття педагогічного спілкування та його особливості. Стили педагогічного спілкування. Правила педагогічного спілкування. Ораторське мистецтво і риторика в педагогічному спілкуванні.

Тема 7. Емоційний інтелект у роботі вчителя. Роль емоційного інтелекту в професійній діяльності сучасного педагога. Механізми розпізнавання та регулювання власних емоцій у складних освітніх ситуаціях. Стратегії профілактики емоційного вигорання вчителя у шкільному середовищі. Емпатія як складник іміджу «доброго, але професійного» вчителя. Зв'язок між емоційною компетентністю й

ефективною педагогічною комунікацією. Методи й вправи для розвитку емоційного інтелекту вчителя.

Тема 8. Профілактика професійного вигорання педагогів. Професійне вигорання: поняття, причини та ознаки в педагогічній діяльності. Етапи розвитку синдрому вигорання та їхній прояв у поведінці вчителя. Зовнішні та внутрішні чинники підвищення ризику професійного вигорання. Роль адміністрації, колективу та самоорганізації в запобіганні емоційному виснаженню вчителя. Ефективні методи профілактики професійного вигорання в умовах шкільного навантаження. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та стресостійкості як чинників подолання вигорання.

Тема 9. Практика активного слухання в педагогічному спілкуванні. Суть і значення активного слухання у роботі вчителя. Ключові ознаки активного слухача у педагогічному процесі. Прийоми активного слухання: парафраз, уточнення, вербалізація емоцій. Вплив активного слухання на формування довірливих стосунків з учнями. Педагогічні ситуації, де застосування активного слухання є критичним.

Тема 10. Ефективні запитання. Види запитань у педагогічному діалозі: відкриті, закриті, уточнювальні. Педагогічна функція ефективного запитання: мотивація, діагностика, розвиток мислення. Особливості формулювання відкритих запитань для різних вікових груп. 10 найпоширеніших помилок у постановці запитань під час уроку. Техніки покращення комунікативної майстерності вчителя через роботу із запитаннями.

Тема 11. Гендерно чутливий підхід у роботі з дітьми. Поняття гендерно зумовленого насильства. Стать і гендер. Види гендерно зумовленого насильства. Наслідки ГЗН. Ключові принципи взаємодії з дітьми, які пережили ГЗН.

Тема 12. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами. Поняття «інклюзія». Діти з особливими освітніми потребами. Робота з батьками дітей з ООП. Правила роботи вчителя з дітьми з ООП.

Тема 13. Інноваційні формати уроків: імідж сучасного викладача. Квест-технології, сторителінг і проєктне навчання: сутність та можливості у викладанні української мови. Як сучасні формати уроків формують імідж «цікавого» та компетентного вчителя. Переваги нестандартних підходів для активізації пізнавальної діяльності учнів. Приклади вдалого впровадження інноваційних форматів на уроках української мови. Роль творчості й гнучкості викладача в побудові ефективного освітнього середовища. Аналіз реальних кейсів: що забезпечує успішність або провал інноваційного уроку.

Тема 14. Цифрові інструменти в роботі вчителя української мови. Роль цифрових технологій у модернізації викладання української мови. Популярні цифрові платформи та сервіси для інтерактивних мовних занять. Переваги та виклики використання онлайн-інструментів

у роботі вчителя-філолога. Цифрові інструменти як засіб розвитку мовлення і грамотності учнів. Критерії добору цифрових ресурсів відповідно до теми, мети та віку учнів.

Тема 15. Створення карти предмета, робота з цікавістю учня.

Поняття «карта предмета» у шкільній освіті та її роль у плануванні навчального процесу з української мови. Як побудова карти предмета допомагає вчителю формувати в учнів цілісне уявлення про предмет «українська мова». Принципи побудови карти предмета з урахуванням вікових особливостей учнів середньої і старшої школи. Методи й прийоми для роботи з учнівською цікавістю на уроках української мови (лексика, синтаксис, стилістика тощо). Інтеграція карти предмета в освітній процес.

Рекомендовані джерела інформації

1. Апостол О.В. Теоретичні аспекти формування та розвитку позитивного іміджу сучасного педагога. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 150. С. 7–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_150_4
2. Будянський Д.В. Формування професійного іміджу майбутнього вчителя. *Педагогічні науки: збірник наукових праць / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А.С. Макаренка; [редкол.: А.А. Сбруєва, М.О. Лазарєв, В.І. Лозова та ін.]*. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. С. 225–233.
3. Волинець І.М. Особистісний імідж сучасного педагога загальноосвітнього навчального закладу. *Народна освіта*. 2016. Вип. 1. С. 32–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2016_1_6.
4. Горovenko О.А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Переяслав-Хмельницький, 2013. 21 с.
5. Довга Т. Імідж сучасного вчителя: навч.-метод. посіб. Кіровоград: ПП «Ексклюзив- Систем», 2015. 96 с.
6. Дубасенюк О.А., Семенюк Т.В., Антонова О.Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: Монографія. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.
7. Дячук В.П. Іміджологія. Соціокультурний вимір: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 308 с.
8. Заброцький М.М., Шапошникова Ю.Г. Педагогічна психологія: лекції. Одеса: Гельветика, 2019. 144 с.
9. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / За ред. проф. І.В. Зайченка. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.
10. Іміджологія: навч. посібник / Р.А. Калениченко, Є.О. Телебенева. Київ: ЦП Компрінт, 2023. 131 с.
11. Іміджологія: текст лекцій / В.О. Болотова, Н.О. Ляшенко, К.А. Агаларов. Харків: НТУ «ХПІ», 2021. 150 с.
12. Ковальчук Л. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2007. Вип. 22. С. 65–74.
13. Кононенко А.О. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Одеса, 2003. 20 с.

14. Концепція розвитку педагогічної освіти від 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

15. Коркішко А.В. Сутнісна характеристика категорії «імідж»: історико-педагогічний аспект (IX–XVIII ст.). *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 2. С. 88–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2016_2_11.

16. Куземко Л.В. Формування іміджу педагога як складник його особистісно-професійного розвитку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71. Т. 2. С. 127–131.

17. Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Знання-Прес, 2008. 447 с.

18. Кулімова Ю.Г. Соціально-педагогічні основи формування іміджу сучасного вчителя початкової школи. *Інноваційні педагогічні рішення у початковій освіті: зб. наук. праць* [за заг. ред. / О.А. Федій, відпов. ред. Ю.Г. Павленко]. Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава: Шевченко Р.В., 2018. С. 70–79.

19. Ліснєвська Ю. Формування іміджу сучасного педагога як чинник підвищення ефективності публічного управління в освіті. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія «Публічне управління та адміністрування»*. 2024. № 2 (7). С. 82–90. URL: <https://visnuk.dano.dp.ua/index.php/pma>.

20. Літвінова І., Котукова Т. Українська мова для іміджу та кар'єри. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 160 с.

21. Марченко В.С. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. *Наука і освіта*. 2016. № 1. С. 120–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2016_1_25.

22. Митцева О.С. Професійний імідж сучасного фахівця: соціально-педагогічний аспект. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2017. № 4. С. 346–350. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_4_67.

23. Навроцька М.М. Розвиток професійного іміджу педагога в системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук. спец.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. МОН України. Тернопіль. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2019. 250 с.

24. Олексенко В.П. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. *Проблеми освіти*. 2015. Вип. 84. С. 258–263.

25. Педагогічна майстерність: підручник [І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І.А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ: СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.

26. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи: монографія / керівн. авт. кол. Н.В. Гузій; Мін-во освіти і науки України,

Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 432 с.

27. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 352 с.

28. Савченко Н. Професійний імідж викладача як складова його педагогічної майстерності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2018. Вип. 17. С. 91–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2018_17_14.

29. Семеног О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: Монографія. Суми: ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. 404 с.

30. Серман Л. І. Педагогічні умови формування професійного іміджу у майбутнього вчителя іноземних мов: дис. ... канд. пед. наук, спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне, 2020. 250 с.

31. Сікорський П.І. Нова педагогіка: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 540 с.

32. Сперанська-Скарга М.А. Педагогічні умови формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього вчителя-філолога в позанавчальній діяльності. *Науковий вісник Донбасу*. 2010. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_1_12.

33. Хавкіна Л.М. Іміджелогія: навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 64 с.

34. Холковська І.Л., Волошина О.В., Губіна С.І. Основи педагогічної майстерності: практикум. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.

35. Хуртенко О.В. Структура професійного іміджу молодого педагога та фактори, що впливають на його формування. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2017. № 21. С. 194–203.

36. Хуртенко О.В.. Структурні компоненти та етапи формування іміджу молодого педагога у процесі професійної діяльності. *Проблеми сучасної психології*. Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2017. Вип. 36. С. 351–359.

37. Черезова І.О. Психологічні аспекти формування професійного іміджу сучасного вчителя / Ірина Черезова, Вікторія Федорик. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Бердянськ: БДПУ, 2022. Вип. 1. С. 416–427.

38. Banyoi, V., Kharkivska, O., Shkurko, H., Yatskiv, M. Tools for Implementing Distance Learning during the War: Experience of Uzhhorod National University, Ukraine. *Arab World English Journal*. 2023. Special Issue on Communication and Language in Virtual Space. P.75–87. DOI: 10.24093/awej/comm1.6

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

39. Курс неформальної освіти «Розумію». URL:
<https://osvitoria.university/courses/rozumiju/>

40. Курс неформальної освіти «Як стати ментором для школярів)». URL:
<https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-become-a-mentor-for-schoolchildren>

Тема 1. Вступ. Імідж: історія та основні етапи розвитку

1. Поняття феномену «імідж».
2. Становлення та розвиток іміджу у стародавні часи.
3. Розвиток іміджу в епоху Нового часу.
4. Характеристика категорії «імідж» у літературних пам'ятках культури Київської Русі та філософській, історико-педагогічній літературі (IX-XVIII ст.). Імідж історичних осіб.
5. Новітній етап розвитку іміджу.

Завдання 1. Дослідження історичних іміджів

Оберіть історичного персонажа, імідж якого найбільше справляє на вас враження. Опишіть його позитивні й негативні риси, зовнішність, характер. Поясніть, що саме приваблює вас у цій особистості та як його імідж вплинув на суспільство.

Завдання 2. Імідж учителя через особисті історії

Проаналізуйте імідж двох різних поколінь своїх вчителів (наприклад, молодий педагог та вчитель із досвідом 10–20 і більше років). Порівняйте їхні погляди на професійний імідж, стиль викладання та ставлення учнів до них.

Завдання 3. Аналіз іміджу через мистецтво

Знайдіть у літературі, кіно чи мистецтві образи вчителів. Оцініть їхній імідж: що в ньому реалістичне, а що – вигадане? Чи можуть ці образи впливати на формування уявлення про професію?

Завдання 4. Аналіз іміджу в соціальних мережах

Виберіть двох-трьох популярних освітніх блогерів і зробіть їхній аналіз: стиль подання матеріалу в соціальній мережі, візуальний імідж, мовлення.

Завдання 5. Порівняльний аналіз іміджу вчителів у різних країнах

Дослідіть, як сприймають професію вчителя в різних країнах (наприклад, Японія, США, Франція, Україна тощо). Порівняйте статус, соціальну роль, рівень довіри до професії та вимоги до вчителів.

Тема 2. Особливості формування професійного іміджу в сучасних умовах

1. Імідж як об'єкт сучасного наукового дослідження.

2. Природа іміджу. Типи іміджу та його функції.
3. Інструментарій іміджу.
4. Соціально-педагогічні основи формування іміджу сучасного педагога.

Завдання 1. Самоаналіз іміджу

Опишіть власний професійний імідж як майбутнього вчителя: які риси, якості та навички ви хочете розвивати? Як плануєте працювати над власним іміджем?

Завдання 2. Кейс-аналіз іміджу сучасних педагогів

Виконайте аналіз іміджу кількох відомих українських освітян (учителів, науковців, блогерів).

1. Оберіть двох осіб та дослідіть їхній професійний імідж.
2. Опишіть їхню зовнішність, манеру мовлення, стиль викладання.
3. Проаналізуйте, як їхній імідж впливає на популярність і авторитет.

Оформіть у вигляді письмового аналізу (1–2 сторінки) або презентації.

Завдання 3. Критичний аналіз стереотипів

Опишіть стереотипний імідж вчителя в суспільстві. Чи відповідає він сучасним реаліям? Наведіть приклади та запропонуйте способи руйнування застарілих уявлень.

Завдання 4. Моделювання іміджу вчителя в різних соціокультурних умовах

Опишіть 3 різні варіанти іміджу педагога залежно від специфіки навчального закладу:

1. Міський ліцей.
2. Сільський ЗЗСО.
3. Приватний ЗЗСО або онлайн-освіта.

Поміркуйте:

☐ Як змінюватиметься стиль спілкування, поведінка, зовнішній вигляд учителя?

☐ Як адаптувати імідж під кожне середовище?

Оформіть у вигляді есе або таблиці-порівняння.

Тема 3. Програма формування іміджу. Технології формування іміджу

1. Етапи реалізації програми формування іміджу та супровідні ризики на кожному з них.

2. Типологізація іміджів за різними критеріями та обґрунтування доцільного типу для сучасного вчителя.
3. Взаємозв'язок вербальних і невербальних засобів у формуванні цілісного іміджу педагога.
4. Значення цифрового іміджу освітянина та ключові елементи програми його створення.
5. Вплив особистісних якостей учителя на ефективність іміджетворчих технологій.
6. Адаптація сучасних PR-технологій до педагогічної практики з урахуванням етичних принципів.

Питання для обговорення

1. Проаналізуйте ключові етапи реалізації програми формування іміджу особистості. Які ризики можуть виникнути на кожному з етапів?
2. Які існують підходи до типологізації іміджів (наприклад, за соціальним статусом, професійним спрямуванням, емоційним тоном)? Який тип іміджу є доцільним для сучасного вчителя?
3. Як поєднання вербальних і невербальних засобів впливає на цілісне сприйняття іміджу освітянина? Наведіть приклади.
4. Оцініть значення «цифрового іміджу» вчителя в добу соціальних мереж. Які елементи мають бути включені до програми його формування?
5. Як взаємодіють особистісні якості педагога з технологіями створення професійного іміджу? Чи можна «створити» імідж без глибокої внутрішньої трансформації?
6. Які сучасні PR-технології можуть бути ефективно адаптовані для формування іміджу педагога? Проаналізуйте їх із погляду етики та педагогічної доцільності.
7. Які методи діагностики ефективності програми формування іміджу Ви можете запропонувати? Як оцінити досягнення цілей іміджевої стратегії?

Завдання 1. Аналіз етапів програми формування іміджу

1. Визначте ключові етапи реалізації програми формування іміджу особистості.
 2. Опишіть можливі ризики на кожному етапі.
 3. Запропонуйте способи попередження або мінімізації цих ризиків.
- Форма виконання:* схема або таблиця з короткими описами етапів, ризиків і шляхів їхнього усунення.

Завдання 2. Вербальні й невербальні засоби іміджу

1. Наведіть приклади вербальних і невербальних засобів, які формують імідж педагога.

2. Поясніть, як ці засоби впливають на цілісне сприйняття особистості вчителя.

3. Порівняйте два приклади поведінки: ефективної та неефективної.

Форма виконання: короткий текст або мінікейс з аналізом.

Завдання 3. Цифровий імідж у соцмережах

1. Визначте, які елементи складають «цифровий імідж» вчителя.

2. Проаналізуйте один приклад сторінки педагога у Facebook/Instagram.

3. Сформулюйте правила для створення професійного онлайн-образу.

Форма виконання: висновки у вигляді мініпам'ятки або презентація.

Завдання 4. Діагностика іміджу педагога

1. Розробіть 6–8 запитань для анкетування учнів або колег.

2. Визначте, які саме аспекти іміджу Ви оцінюєте (комунікація, зовнішність, стиль).

3. Підготуйте критерії для аналізу відповідей.

Форма виконання: анкета + зразок аналізу результатів.

Завдання 5. Рольова гра «Співбесіда»

1. Розіграйте ситуацію співбесіди в школу.

2. Один студент – кандидат, інший – фахівець із кадрових питань.

3. Проведіть аналіз іміджу кандидата після гри.

Форма виконання: виступ + письмовий відгук комісії.

Завдання 6. Есе «Імідж без внутрішніх змін?»

1. Розкрийте суть поняття «внутрішня трансформація» в контексті іміджу.

2. Аргументуйте свою думку щодо зв'язку між внутрішнім розвитком і зовнішнім образом.

3. Наведіть приклади зі свого досвіду або з публічної практики.

Форма виконання: есе на 200–250 слів.

Тема 4. Імідж і кодекс зовнішнього вигляду педагога

1. Види стилю (класичний, діловий, casual).

2. Зовнішність як «візитна картка» педагога.

3. Правильний вибір зовнішньої виразності (прикраси, аксесуари, одяг).

4. Вплив зовнішнього вигляду вчителя на засвоєння матеріалу з позиції учня.

Завдання 1. Дослідження стилів одягу вчителя

1. Вивчіть три основні стилі одягу педагога (класичний, діловий, casual).
2. Підготуйте короткий опис кожного стилю та його доречність у ЗЗСО.
3. Проаналізуйте, як стиль одягу впливає на сприйняття вчителя учнями, колегами та батьками.

Форма виконання: презентація або таблиця з описом стилів та їхніх характеристик.

Завдання 2. Аналіз зовнішнього вигляду успішних педагогів

1. Оберіть двох-трьох відомих учителів, лекторів чи освітніх блогерів.
2. Проаналізуйте їхній імідж: стиль одягу, манеру поведінки, використання аксесуарів.
3. Зробіть висновки, як зовнішність впливає на їхній професійний образ.

Форма виконання: мінідоповідь або аналітичне есе (1 сторінка).

Завдання 3. Кодекс зовнішнього вигляду педагога

1. Розробіть 7–10 правил зовнішнього вигляду сучасного вчителя (щодо одягу, зачіски, аксесуарів, манери носити речі).
2. Аргументуйте, чому саме ці правила важливі для іміджу педагога.

Завдання 4. Рольова гра «Вчитель очима учня»

1. Уявіть себе на місці учня. Який стиль одягу та зовнішність вчителя викликає довіру та повагу? А який, навпаки, відштовхує?
2. Напишіть коротке есе (1 сторінка): як зовнішність учителя впливає на сприйняття предмета та бажання навчатися.

Завдання 5. Стиль та аксесуари: баланс професійності

1. Підберіть набір аксесуарів (сумка, годинник, прикраси, макіяж, взуття), які підсилюють імідж педагога, але не відволікають уваги учнів.
2. Знайдіть приклади аксесуарів, які можуть знижувати авторитет або виглядати недоречно.
3. Зробіть коротку презентацію або фотоколаж з правильними та невідповідними варіантами.

Завдання 6. «Прокачайте» свій стиль

Одягніть якийсь елемент одягу чи аксесуар, який, на Вашу думку, був би доречним для вчителя на уроці української мови і викликав би інтерес в учнів. Поясніть свій вибір.

Тема 5. Культура мовлення як елемент професійного іміджу

1. Роль культури мовлення у формуванні професійного іміджу педагога.
2. Вплив дотримання мовних норм на довіру до вчителя в освітньому середовищі.
3. Антиреклама через мовні помилки як загроза професійному авторитету.
4. Ключові мовні норми в українській мові та їхнє значення для педагога.
5. Мовна культура в цифровому просторі: виклики і можливості для вчителя.

Завдання 1. Аналіз мовних характеристик професійного іміджу

1. Визначте, які мовні риси створюють враження про фаховість вчителя.
2. Проаналізуйте мовлення двох викладачів (реальних або з відео) та зіставте їхній мовний стиль із професійним іміджем.

Форма виконання: таблиця порівняння з висновками.

Завдання 2. Спостереження за мовними нормами в освітньому середовищі

1. Прослухайте 15 хвилин уроку (відео або запис).
2. Зафіксуйте випадки дотримання або порушення мовних норм.
3. Проаналізуйте, як це вплинуло б на довіру до вчителя.

Форма виконання: короткий звіт-спостереження.

Завдання 3. Складання «словничка мовних антиреклам»

1. Зберіть 10 прикладів поширених мовних помилок, які псують імідж педагога.
2. Наведіть правильні варіанти та поясніть наслідки кожної помилки.

Форма виконання: мінісловник у форматі таблиці (помилка – правильно – наслідок).

Завдання 4. Практикум із редагування висловлювань

1. Виправте мовні помилки в репліках учителя (наданих або складених вами).
2. Обґрунтуйте, чому певна форма є помилковою.

Форма виконання: редагований текст + коментарі до виправлень.

Завдання 5. Аналіз діалектизмів, суржику та жаргону

1. Знайдіть приклади вживання діалектизмів, суржику або жаргону в мовленні педагогів.

2. Визначте, в яких ситуаціях це допустимо, а в яких – недоцільно.

Форма виконання: список прикладів із контекстом і аналізом доречності.

Завдання 6. Вивчення мовних норм, критичних для педагога

1. Оберіть по 2 приклади лексичних, граматичних, орфоепічних і стилістичних норм.

2. Поясніть їхнє значення та можливі наслідки порушення.

Форма виконання: тематичний конспект або мініпрезентація.

Завдання 7. Самоперевірка мовної компетентності

1. Складіть короткий тест із 10 запитань на знання мовних норм (власний або онлайн).

2. Пройдіть його та оцініть свої результати.

Форма виконання: тест + короткий рефлексивний коментар.

Завдання 8. Мовна автопрезентація

1. Підготуйте письмову або відеопрезентацію себе як майбутнього педагога.

2. Зосередьте увагу на мовній правильності, стилі та логіці мовлення.

Форма виконання: текст (до 250 слів) або відео (до 1 хв).

Тема 6. Ораторська майстерність педагогічного спілкування

1. Поняття педагогічного спілкування та його особливості.
2. Стили педагогічного спілкування.
3. Правила педагогічного спілкування.
4. Ораторське мистецтво і риторика в педагогічному спілкуванні.

Завдання 1. «Мовна розминка»

Щодня протягом 5 днів читайте вголос 1 скороговку (українською мовою) по 3 рази. Запишіть себе на аудіо та прослухайте. Зробіть короткі нотатки: над чим варто попрацювати (темп, інтонація, чіткість звуків).

1. Хитру сороку спіймати морока, а на сорок сорок – сорок морок.
2. Перепел підпадьомкає, перепелиха перепелу підпідпадьомкує; перепелиха перепелу і перепелисі переперепідпідпадьомкує.
4. Кокосовари варять в мультикокосоварках кокосовий сік.
5. Черепашці із черепашенятами важко змагатися із жабенятами.

6. У четвер четвертого числа о четвертій дня садівник розсадівникувався.

7. Королева Клара суворо карала Карла за крадіжку коралів.

8. Малина манила Марину і Мілу, Марині і Мілі малина мила.

9. Їла Марина малину.

10. Шишки на сосні, шашки на столі.

11. Надворі погода розмокропогодилася.

12. Борошила борона по боронованому полю.

13. Ворона проворонила воронення.

14. У черепахи четверо шерепашенят.

15. Миші в шафі шаруділи, шість шарфів шерстяних з'їли.

Завдання 2. «3 хвилини на переконання»

Підготуйте 3-хвилинну мініпромову, у якій потрібно переконати інших у правильності певної думки. Використайте техніки переконування: емоційність, логічні паузи, контакт очима. Під час виступу зверніться до життєвого досвіду слухачів, використайте приклади або короткі історії.

1. Понеділок – найкращий день тижня, і це треба святкувати.

2. Котам варто дозволити відвідувати університетські лекції.

3. Сніданок о 12-й годині – це новий тренд здорового харчування.

4. Дивитися серіали – це форма активного навчання.

5. Шкарпетки з різними кольорами – ознака геніальності.

6. Якби рослини вміли говорити, вони б стали найкращими вчителями.

7. Слово «паляниця» має стати міжнародним паролем безпеки.

8. Домашні завдання потрібно замінити на перегляд мемів.

9. Кожен підручник має починатися з анекдоту.

10. У бібліотеках треба видавати книжки із сюрпризом усередині.

Завдання 3. «Швидка реакція»

Продумайте швидку відповідь на ситуацію в класі, продемонструйте свою реакцію.

1. Учень постійно піднімає руку, але відповідає не за темою.

2. Один із учнів демонстративно відмовляється прибрати телефон зі столу.

3. Під час пояснення теми хтось із учнів раптово починає голосно сміятися.

4. Учень навмисно дає неправдиву відповідь, щоб розсмішити клас.

5. Під час вашої розповіді хтось вигукує: «Це нудно!»

6. Учень постійно відволікає сусіда жартами чи коментарями.

7. Учень скаржиться, що завдання «надто складне» і відмовляється його виконувати.

8. Учень приносить на урок іграшковий рупор і починає коментувати ваші слова в нього.

9. Один із учнів під час пояснення теми демонстративно одягає навушники.

10. Учень постійно повторює ваші слова, імітуючи вас.

11. Під час уроку учень несподівано запитує: «А можна я піду додому? Урок все одно нецікавий».

12. Учень демонстративно дістає їжу та починає голосно їсти на уроці.

13. Один із учнів постійно виправляє вас, навіть у незначних дрібницях.

14. Учень несподівано вигукує: «Ви взагалі не вмієте пояснювати!»

15. Під час вашого пояснення хтось із учнів раптом встає й без дозволу виходить з класу.

Вправа 4 «Риторичний аналіз»

Прослухайте (або прочитайте) уривок виступу українського вчителя чи лектора. Визначте:

- основний прийом переконання (логіка, емоція, авторитет);
- 3 риторичні фігури;
- способи подання головної думки.

Зробіть короткий висновок про ефективність мовлення.

Вправа 5. «Педагог у кадрі»

Запишіть відео (до 1 хвилини), у якому звертаєтесь до учнів із коротким привітанням і мотиваційною фразою. Перегляньте й оцініть: позу, міміку, жести; тембр голосу, інтонацію; загальне враження. Оцініть себе за 5-бальною шкалою й запишіть рефлексію.

Тема 7. Емоційний інтелект у роботі вчителя

1. Роль емоційного інтелекту в професійній діяльності сучасного педагога.
2. Механізми розпізнавання та регулювання власних емоцій у складних освітніх ситуаціях.
3. Стратегії профілактики емоційного вигорання вчителя у шкільному середовищі.
4. Емпатія як складник іміджу «доброго, але професійного» вчителя.
5. Зв'язок між емоційною компетентністю й ефективною педагогічною комунікацією.
6. Методи й вправи для розвитку емоційного інтелекту вчителя.

Завдання 1. Щоденник емоцій

1. Протягом 3 днів фіксуйте свої емоційні реакції на типові ситуації.
2. Позначайте три елементи: емоція – причина – реакція.

Форма виконання: таблиця-щоденник + мініаналіз.

Завдання 2. Техніка «Стоп – Дихай – Подумай»

1. Змодельуйте 3 стресові ситуації (конфлікт, провокація, перевантаження).
2. Відпрацюйте стратегію емоційної зупинки за цією технікою.

Форма виконання: сценарії ситуацій + опис застосованої техніки.

Завдання 3. Портрет «емоційно грамотного» вчителя

1. Опишіть образ учителя з високим EQ: поведінка, мовлення, реакції.
2. Порівняйте з образом вчителя, схильного до вигорання.

Форма виконання: таблиця «високий EQ / емоційне виснаження» + висновки.

Завдання 4. Вправа «Зміна фокусу»

1. Оберіть 3 фрази, які часто звучать у момент роздратування.
2. Переформулюйте їх на емоційно позитивні або нейтральні.

Форма виконання: таблиця «негативна фраза – трансформація – ефект».

Завдання 5. Створення картки емоційної підтримки

1. Розробіть пам'ятку для себе на момент емоційної напруги.
2. Доповніть текст словами підтримки, дихальною технікою, позитивним спогадом.

Форма виконання: візуальна або текстова картка.

Завдання 6. Есе «Чому вчитель має бути емоційно грамотним?»

1. Висловіть власну думку щодо важливості EQ у професії вчителя.
2. Аргументуйте прикладами з практики чи спостережень.

Форма виконання: есе (200–250 слів).

Тема 8. Профілактика професійного вигорання педагогів

1. Професійне вигорання: поняття, причини та ознаки в педагогічній діяльності.
2. Етапи розвитку синдрому вигорання та їхній прояв у поведінці вчителя.

3. Зовнішні та внутрішні чинники підвищення ризику професійного вигорання.
4. Роль адміністрації, колективу та самоорганізації в запобіганні емоційному виснаженню вчителя.
5. Ефективні методи профілактики професійного вигорання в умовах шкільного навантаження.
6. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та стресостійкості як чинників подолання вигорання.

Завдання 1. Інфографіка-ресурс

Підготуйте 2 інфографіки до будь-яких двох способів подолати професійне вигорання педагогів. Наприклад, що означає «ресурсний день» вчителя та «тихі кабінети».

1. Методи самодопомоги вчителя в умовах емоційного виснаження (дихальні техніки, фізична активність, «цифровий детокс», техніки мікроперерв і «перезавантаження» впродовж дня).

2. Саморефлексія як засіб емоційної гігієни (щоденник емоцій, щоденник вдячності, метод «що мені дає/забирає енергію», вправи на усвідомлення меж).

3. Побудова «ресурсного дня» вчителя (планування часу для себе упродовж робочого дня, впровадження коротких енергетичних ритуалів, ранкові та вечірні рутинні практики).

4. Роль колективу та мікроклімату в подоланні вигорання (підтримка колег, «тихі кабінети», обговорення без оцінювання).

5. Психоемоційне відновлення через творчість і позашкільну активність (важливість хобі, самовираження, «повернення до себе», баланс між «професійним» і «особистим»).

5. Роль адміністрації в профілактиці вигорання: організаційні інструменти підтримки (час на підготовку, внутрішні ресурси (психолог, коучинг, обмін досвідом)); можливості для вчителів ділитися труднощами без осуду; ротація завдань, справедливе навантаження.

Завдання 2. Чек-лист «Мій антивигорання-день»

Складіть персональний чек-лист для себе на день (із ранковими ритуалами, маленькими «перервами», часом для навчання чи роботи, фразами підтримки, вечірнім підсумком).

Завдання 3. Колаж «Мої джерела енергії»

Створіть візуальний колаж із фото, словами, цитатами, які символізують для вас натхнення, спокій, відновлення.

Завдання 4. Педагогічне спостереження

Проаналізуйте ситуації, наведені нижче. Розпізнайте ознаки професійного вигорання та проаналізуйте його причини.

Ситуація 1. Вчителька української мови з 15-річним стажем останнім часом проводить уроки монотонно, без змін інтонації чи жестів. Вона не реагує на емоційні прояви учнів – не підтримує, не хвалить, не висловлює зацікавлення. Уроки проходять за шаблоном, без творчих завдань і варіативності. Коли учні намагаються поставити додаткові запитання, вчителька коротко відповідає або каже: «Читайте самі». На перервах вона відгороджується – сидить у класі або в методкабінеті, уникає розмов із колегами.

Ситуація 2. Вчитель Андрій Петрович постійно скаржиться на втому, головний біль та безсоння. На уроках він виглядає розсіяним, плутає імена учнів, не може швидко зорієнтуватися в змісті програми. Часто забуває перевірити домашні завдання або виставити оцінки в журнал. Його мова стала уповільненою, відповіді шаблонними. Учні почали ігнорувати його прохання, бо помітили, що він рідко стежить за дисципліною.

Ситуація 3. Вчителька, яка раніше проводила позакласні заходи, готувала учнів до олімпіад, тепер категорично відмовляється від будь-яких додаткових ініціатив. На пропозицію взяти участь у методоб'єднанні вона відповідає: «Без мене». Вона більше не оновлює матеріалів до уроків, використовує ті самі роздруківки рік у рік. Колеги помічають її байдужість до результатів учнів. Вона сама говорить, що «все одно нікому не треба».

Ситуація 4. Під час уроку учениця запитала, чи можна ще раз пояснити правило. Вчителька різко відповіла: «Слухати треба з першого разу!» Протягом уроку вона ще кілька разів робила зауваження підвищеним тоном, навіть у відповідь на дрібні порушення. Учні виглядали напруженими, перестали піднімати руки. Колеги також помічають, що останнім часом вчителька часто конфліктує – в учительській її розмови супроводжуються критикою адміністрації та скаргами на учнів.

Ситуація 5. Учитель української мови на батьківських зборах знецінює успіхи класу: говорить, що «нічого доброго з них не буде», «не той рівень, щоб щось вимагати». З учнями він спілкується холодно, не вживає імен, а лише номери в журналі. На зауваження адміністрації щодо його стилю комунікації відповідає, що він «не зобов'язаний любити свою роботу». Раніше він був активним і популярним серед старшокласників.

Ситуація 6. Молода вчителька, яка лише другий рік працює в школі, після кожного уроку довго аналізує свої помилки. Вона постійно каже колегам, що «нічого не встигає», що «її уроки нікчемні», що вона «не справляється». Часто залишається після роботи допізна, редагуючи презентації та плани. Незважаючи на гарні відгуки учнів і батьків, вона не вірить у свої сили й думає про звільнення.

Ситуація 7. Учителька української мови каже, що не бачить жодного сенсу в роботі. Вона вважає, що нічого не змінюється, учні не читають, батьки не допомагають, адміністрація тільки вимагає. На педагогічній раді вона відмовилась виступати, хоча була заявлена як доповідачка. Вона виглядає відсторонено, говорить повільно, з постійною втомою. Учні кажуть, що вона «начебто присутня, але як з іншого світу».

Ситуація 8. Учень звернувся до вчительки з проханням допомогти сформулювати думку в творі, але та відповіла, що «немає часу на нянькання». Іншого разу вона проігнорувала сльози учениці, яка не встигла підготувати домашнього завдання через хворобу в родині. Зазвичай емпатична вчителька перестала реагувати на зміни в емоційному стані учнів. На її обличчі немає виразу – ані радості, ані обурення. Діти помічають це й уникають звертатися з особистими питаннями.

Ситуація 9. Під час методичних зустрічей вчителька української мови відверто висміює нові освітні підходи. Вона каже, що «усе це – показуха», а вчитель – «завжди крайній». Про себе говорить як про «виконавця обов'язків без права голосу». Колег, які готують учнів до конкурсів, вона називає «наївними трудоголіками». Водночас вона сама не бере участі в навчальних заходах, відмовляється від самоосвіти, стверджуючи, що «нічого вже не змінить».

Ситуація 10. Учителька протягом кількох тижнів регулярно скаржиться на болі в спині, головні болі, втому, підвищений тиск. Вона вже не перший раз бере лікарняний, але після повернення її стан не поліпшується. Вона швидко втомлюється, зникає на перервах, уникає розмов. Учні помічають її розсіяність і часто питають: «Ви сьогодні не в гуморі?» Вона відповідає щось коротке або взагалі ігнорує звертання. Адміністрація звертає увагу на зростання пропусків занять.

Тема 9. Практика активного слухання в педагогічному спілкуванні

1. Суть і значення активного слухання у роботі вчителя.
2. Ключові ознаки активного слухача у педагогічному процесі.
3. Прийоми активного слухання: парафраз, уточнення, вербалізація емоцій.
4. Вплив активного слухання на формування довірливих стосунків з учнями.
5. Педагогічні ситуації, де застосування активного слухання є критичним.

Завдання 1. Самоаналіз умінь слухача

1. Оцініть власні навички активного слухання за 5 критеріями (увага, паузи, уточнення, невербальні сигнали, перефразування).

2. Визначте 2 зони для вдосконалення.

Форма виконання: таблиця самооцінювання + короткий висновок.

Завдання 2. Вправа «Мовчазний співрозмовник»

1. Робота в парах: один студент розповідає про свій день 2 хвилини, другий слухає, але нічого не каже.

2. Після вправи поділіться враженнями: як це – бути слухачем без слів?

Форма виконання: усне обговорення + рефлексивний коментар (2–3 речення).

Завдання 3. Практика уточнення

1. Оберіть уривок діалогу (реальний або змодельований).

2. Сформулюйте 3 уточнювальні запитання до кожного висловлювання.

Форма виконання: таблиця: «висловлювання – уточнювальне запитання».

Завдання 4. Вправа «Вербалізація емоцій»

1. Прослухайте короткий монолог (реальний або ігровий).

2. Сформулюйте фразу, яка відображає емоції співрозмовника (напр., «Здається, ти розчарований...»).

Форма виконання: список із 3–5 прикладів вербалізації.

Завдання 5. Аналіз поведінки активного слухача

1. Перегляньте відеофрагмент комунікації (урок, інтерв'ю, виступ).

2. Визначте, які елементи активного слухання присутні/відсутні.

Форма виконання: таблиця-аналіз із прикладами.

Завдання 6. Вправа «Розмова з учнем»

1. Змодельуйте діалог «учень – учитель» (тема: учень порушив дисципліну).

2. Відпрацюйте прийоми активного слухання під час діалогу.

Форма виконання: усна рольова гра + письмовий фрагмент діалогу.

Завдання 7. Вправа «Увага без оцінювання»

1. Один учасник розповідає особисту історію, інший слухає й не оцінює, не коментує.

2. Після вправи – обговорення, як це вплинуло на відкритість комунікації.

Форма виконання: усна вправа + короткий письмовий відгук.

Завдання 8. Створення картки «активного слухача»

1. Складіть пам'ятку або мініплакат з основними ознаками активного слухача.

2. Використайте ключові слова та ілюстрації.

Форма виконання: картка / інфографіка (можна у Canva, PowerPoint тощо).

Завдання 9. Слухання у стресовій ситуації

1. Опишіть складну педагогічну ситуацію (конфлікт, скарга).

2. Пропишіть, як у ній застосувати активне слухання.

Форма виконання: мінікейс + алгоритм реагування.

Тема 10. Ефективні запитання

1. Види запитань у педагогічному діалозі: відкриті, закриті, уточнювальні.

2. Педагогічна функція ефективного запитання: мотивація, діагностика, розвиток мислення.

3. Особливості формулювання відкритих запитань для різних вікових груп.

4. 10 найпоширеніших помилок у постановці запитань під час уроку.

5. Техніки покращення комунікативної майстерності вчителя через роботу із запитаннями.

Завдання 1. Закриті та відкриті запитання

Переформулюйте закриті запитання на відкриті:

1. Ти запізнився на урок через затори?

2. Ти не виконав домашнього завдання, бо забув записати?

3. Ти не хочеш читати цю книгу, бо вона тобі нецікава?

4. Ти мовчиш, бо не знаєш відповіді?

5. Ти сварився з однокласниками через непорозуміння?

6. Ти не піднімаєш руки, бо боїшся помилитися?

7. Тобі не подобається цей предмет через складність матеріалу?

8. Ти сьогодні сумний через поганий настрій?

9. Ти не хочеш відповідати на запитання, бо тобі некомфортно?

10. Ти малюєш під час пояснення нового матеріалу, бо тобі нудно?

11. Ти граєшся на уроці, бо вже знаєш цю тему?

12. Ти не працюєш у групі, бо тобі зручніше самотійно?

13. Ти говориш так тихо, бо хвилюєшся?

14. Ти постійно перепитуєш, бо не чуєш добре відповіді?

15. Ти не хочеш розповісти, що сталося, бо це щось особисте?

Наприклад:

Закрите: Тобі більше подобається природа чи міські локації під час подорожей?

Відкрите: Що тобі найбільше подобається в подорожах?

Завдання 2. Розширювальні запитання

У вас у класі складна педагогічна ситуація. Складіть 7 запитань, які допоможуть з'ясувати причини поведінки учня.

Ситуації для аналізу та формування розширювальних питань:

1. Учень емоційно реагує на зауваження (може голосно сперечатися або замикатися в собі).
2. Дитина не відповідає на запитання вчителя, уникає зорового контакту.
3. Учень регулярно запізнюється на уроки без пояснення причин.
4. Під час групової роботи учень не взаємодіє з іншими, сидить осторонь.
5. Учень часто перепитує, навіть коли відповідь очевидна, виглядає невпевнено.
6. Школяр перебиває вчителя та однокласників, хоче говорити тільки сам.
7. Учень глузує з однокласників, висловлює саркастичні коментарі.
8. Під час самостійної роботи учень відволікається, багато говорить із сусідом.
9. Учень різко змінює свою поведінку (був активним, а тепер мовчазний і сумний).
10. Учень поводить провокативно, не дотримується правил комунікації із вчителем.

Завдання 3. «Розпізнай пастку в запитанні»

Визначте помилку в неефективних запитаннях та переформулюйте їх так, щоб вони стали відкритими й ефективними.

1. Ти зрозумів, що треба зробити?
2. Ти вивчив правила?
3. Ти готовий відповідати?
4. Вам було цікаво на уроці?
5. Тобі сподобався цей вірш?
6. Ти ж згоден, що ця книжка важлива для розуміння української літератури?
7. Хіба це не очевидно?
8. Що повинен зробити вихований учень, якщо він запізнився?
9. Ти ж розумієш, що потрібно більше читати?
10. Розумний учень може таке сказати?
11. А голову ти вдома не забув?
12. Ти серйозно зараз так думаєш?
13. Невже так важко запам'ятати правила пунктуації?

14. Як ти можеш не знати цього?

15. Чому ти ніколи не відповідаєш на уроці? Ти ж розумний!

Тема 11. Гендерно чутливий підхід у роботі з дітьми

1. Поняття гендерно зумовленого насильства. Стать і гендер.
2. Види гендерно зумовленого насильства.
3. Наслідки ГЗН.
4. Ключові принципи взаємодії з дітьми, які пережили ГЗН.

Завдання 1. Створіть інфографіку «Як зробити навчання гендерно чутливим». Оберіть 5 правил (наприклад, використовувати фемінітиви, уникати стереотипних прикладів). Оформіть їх у вигляді схеми, списку або таблиці (можна вручну або у Canva/PowerPoint).

Завдання 2. Проаналізуйте підручник з української мови із погляду гендерної рівності. Виберіть будь-який підручник з української мови (5–11 класи). Проаналізуйте 10 випадково вибраних текстів / завдань за принципом:

- Скільки згадок про чоловіків і жінок?
- Які ролі їм приписані?
- Чи використовуються фемінітиви?

Напишіть короткий висновок про баланс або дисбаланс представлення статей.

Вправа 3. Гендер чи стать?

1. Прочитайте 10 тверджень (наприклад: «Дівчатка більш емоційні», «Хлопці мають бути сильними»).

2. Позначте, що є біологічною особливістю, а що – соціальним стереотипом.

3. Обговоріть, як подібні судження впливають на виховання дітей.

Форма виконання: таблиця + групове обговорення.

Вправа 4. Аналіз кейсу «Невидиме насильство»

1. Ознайомтеся з коротким описом ситуації (наприклад, педагог систематично ігнорує ініціативи дівчинки на уроці фізкультури).

2. Визначте, чи є це проявом гендерно зумовленого насильства.

3. Запропонуйте варіанти педагогічної реакції.

Форма виконання: письмовий аналіз кейсу (до 150 слів) + варіанти рішень.

Вправа 5. Карта наслідків ГЗН

1. У групах створіть ментальну карту з можливими наслідками гендерно зумовленого насильства для дитини (емоційні, поведінкові, навчальні).

2. Обговоріть, як ці наслідки можуть проявлятися у школі.

Форма виконання: ментальна карта + 3 рекомендації для вчителя.

Вправа 6. Діалог підтримки

1. Змодельуйте діалог учителя з дитиною, яка, можливо, пережила ГЗН.

2. Застосуйте принципи: емпатія, неоцінювальне ставлення, безпека, конфіденційність.

3. Після гри проаналізуйте, що було сказано вдало, а що можна вдосконалити.

Форма виконання: рольова гра + письмова рефлексія (3–5 речень).

Тема 12. Робота з дітьми з особливими освітніми потребами

1. Поняття «інклюзія». Діти з особливими освітніми потребами.

2. Робота з батьками дітей з ООП.

3. Правила роботи вчителя з дітьми з ООП.

Завдання 1. Підготуйте креативне завдання для дітей з особливими освітніми потребами. Оберіть тему з української мови (наприклад, фразеологізми, частини мови). Розробіть адаптоване завдання для учнів із різними потребами (дислексія, зниження слуху, порушення зору тощо). Опишіть методику його виконання.

Завдання 2. Розробіть мнемотехніку для учня з порушеннями пам'яті. Оберіть правило української мови (наприклад, чергування голосних). Створіть короткий віршик, акровірш або асоціацію, яка допоможе дитині легше запам'ятати матеріал. Запишіть свою мнемотехніку у вигляді тексту або аудіо.

Завдання 3. Розробіть 3 речення підтримки для дитини з особливими потребами. Напишіть три позитивні фрази, які міг би сказати вчитель, щоб підтримати учня з ООП (наприклад, «Ти добре впорався! Якщо хочеш, спробуй ще раз – я допоможу»). Поясніть, чому такі слова важливі в роботі з дітьми.

Тема 13. Інноваційні формати уроків: імідж сучасного вчителя

1. Квест-технології, сторителінг і проєктне навчання: сутність та можливості у викладанні української мови.
2. Як сучасні формати уроків формують імідж «цікавого» та компетентного вчителя.
3. Переваги нестандартних підходів для активізації пізнавальної діяльності учнів.
4. Приклади вдалого впровадження інноваційних форматів на уроках української мови.
5. Роль творчості й гнучкості вчителя в побудові ефективного освітнього середовища.
6. Аналіз реальних кейсів: що забезпечує успішність або провал інноваційного уроку.

Завдання 1. Дослідження інноваційних форматів уроків

1. Ознайомтесь із поняттями: квест-урок, сторителінг, проєктне навчання.
 2. Оберіть один формат і дослідіть його застосування в умовах ЗЗСО.
 3. Складіть короткий опис переваг і викликів обраного методу.
- Форма виконання:* інформаційна таблиця або мініпрезентація.

Завдання 2. Розробка мініквесту з української мови

1. Створіть завдання у форматі квесту (3–5 етапів) для учнів 5–11 класу.
 2. Обґрунтуйте, як квест допомагає сформувати образ «сучасного» вчителя.
- Форма виконання:* короткий сценарій квесту + пояснення.

Завдання 3. Проєкт як засіб формування мовної компетентності

1. Запропонуйте тему учнівського проєкту з української мови або літератури.
 2. Визначте його мету, очікувані результати та форму презентації.
- Форма виконання:* проєктна картка (тема – мета – етапи – результат).

Завдання 4. Порівняльний аналіз уроків

1. Перегляньте відео (або опис) традиційного й інноваційного уроків.
2. Порівняйте їх за критеріями: залучення учнів, емоційність, імідж вчителя.

Форма виконання: Таблиця «традиційний / інноваційний» + висновок.

Завдання 5. Модель «ідеального» сучасного уроку

1. Складіть структуру нестандартного уроку (тема – метод – інструмент – оцінювання).

2. Поясніть, як такий урок вплине на імідж учителя в очах учнів.

Форма виконання: схема або блок-схема з поясненням.

Завдання 6. Помилки у впровадженні інновацій

1. Опишіть 2 можливі помилки під час впровадження нових форматів.

2. Запропонуйте способи уникнення цих помилок.

Форма виконання: таблиця: «помилка – наслідок – як уникнути».

Тема 14. Цифрові інструменти в роботі вчителя української мови

1. Роль цифрових технологій у модернізації викладання української мови.

2. Популярні цифрові платформи та сервіси для інтерактивних мовних занять.

3. Переваги та виклики використання онлайн-інструментів у роботі вчителя-філолога.

4. Цифрові інструменти як засіб розвитку мовлення і грамотності учнів.

5. Критерії добору цифрових ресурсів відповідно до теми, мети та віку учнів.

Завдання 1. Аналіз ефективності інструменту

1. Оберіть два різні цифрові ресурси.

2. Порівняйте їх за критеріями: зручність, адаптація до шкільного курсу, інтерактивність, рівень залучення учнів.

Форма виконання: порівняльна таблиця + висновок.

Завдання 2. Мініпроект «Цифровий урок»

1. Розробіть фрагмент уроку української мови з використанням щонайменше двох цифрових інструментів.

2. Додайте пояснення, практичне завдання та інтерактивний елемент.

Форма виконання: сценарій уроку (до 1 сторінки) або презентація.

Завдання 3. Підготуйте інформаційну дошку, комікс, інтерактивну презентацію, гру, вікторину, мозковий штурм, карту ідей та інше до теми (один вид активностей на вибір) на одній із платформ: *Padlet*, [MakeBeliefsComix](#), [Genially](#), [IdeaBoardz](#).

Тема 15. Створення карти предмета, робота з цікавістю учня

1. Поняття «карта предмета» у шкільній освіті та її роль у плануванні навчального процесу з української мови.
2. Як побудова карти предмета допомагає вчителю формувати в учнів цілісне уявлення про предмет «українська мова».
3. Принципи побудови карти предмета з урахуванням вікових особливостей учнів середньої і старшої школи.
4. Методи й прийоми для роботи з учнівською цікавістю на уроках української мови (лексика, синтаксис, стилістика тощо).
5. Інтеграція карти предмета в освітній процес.

Практичне завдання:

Опрацювати зміст підручника з української мови (5–11 класи, на вибір).

Створити карту предмета, що містить:

- ☐ ключові теми/розділи (форма подачі: таблиця або структурна схема);
- ☐ формулювання очікуваних результатів навчання;
- ☐ приклади типових видів вправ;
- ☐ інтеграційні зв'язки (напр., із літературою, історією);
- ☐ можливості для мотивації: цікаві вправи, рольові ігри, лінгвістичні квести.

Із навчальними підручниками можна ознайомитися за посиланням: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Моделювання професійних ситуацій для педагогічного аналізу

Ситуація 1. Під час обговорення тексту на уроці української мови в 8 класі учениця Маргарита неодноразово відповідала не по суті поставлених запитань. Вона виглядала зосередженою, але її відповіді свідчили про поверхневе розуміння. Коли інші учні висловлювали свої думки, вона кілька разів намагалася втрутитися, перебивала, доповнюючи або заперечуючи сказане, не дочекавшись завершення думки. На прохання вчителя дати розгорнуту відповідь за текстом, Маргарита зверталася до книги, намагаючись знайти фрагмент, але не могла пояснити, чому обрала саме його. Її невербальна поведінка свідчила про нетерплячість: вона схрещувала руки, часто змінювала позу, дивилася на годинник. Однокласники реагували по-різному: дехто уникав участі в дискусії, інші – втомлено зітхали. Загальне враження – комунікація в класі стала фрагментарною, учні менше підтримували один одного, кілька відповідей були з «натяком на змагання».

Ситуація 2. На уроці в 6 класі вчителька проводила мовну гру, де учні мали по черзі придумувати речення про різні професії. Коли одна з учениць назвала фахівчиню-хірурга, кілька хлопців почали сміятися та вигукувати, що «жінка не може бути хірургом», бо «руки слабкі». Учениця, яка дала відповідь, знітилася, подивилася в бік вчительки, але нічого не сказала. Інші дівчата в класі теж зніяковіли, деякі мовчки посміхалися, інші – опустили очі. Вчителька спробувала переключити увагу на інше запитання, не коментуючи ситуацію. У класі залишилося відчуття напруги. Після гри кілька учениць не піднімали руки під час наступної вправи, хоча зазвичай вони активні. Один з учнів потім ще раз пожартував про «професії для чоловіків», що викликало окремі схвальні посмішки у частини хлопців.

Ситуація 3. У 5 класі, де навчався учень із порушенням слуху (користується слуховим апаратом), під час роботи в парах вчителька дала завдання знайти дієслова у поданому тексті. Учень працював у парі з дитиною, яка говорила швидко й нерозбірливо, не дивлячись на партнера. Учень кілька разів просив повторити, але безуспішно. Він спробував самостійно виконати завдання, проте помилився. Коли настав час відповідей, партнер обурено заявив, що «він нічого не зробив», і клас помітно розшумівся. Учень із порушенням слуху знітився, опустив голову та відсунув зошит убік. Вчитель не відреагував одразу на емоції учня і поставив нове запитання. Інші учні не проявили ініціативи допомогти чи підтримати, кілька дітей обмінялися байдужими поглядами.

Ситуація 4. Під час аналізу поетичного тексту в 10 класі вчитель поставив запитання: «Це ж зрозуміло, що цей вірш про війну, правда?».

Учні деякий час мовчали, не знаючи, як відповісти. Потім один з учнів сказав «так», інший – «ні», не пояснюючи свого вибору. Учитель продовжив ставити подібні запитання, які припускали правильну відповідь або містили оцінку («Ви ж погоджуєтеся, що це гарний образ?»). У класі знизилася активність: учні уникали контакту очима, дивилися в зошити або вбік. Декілька відповідей були короткими або непевними. Учитель кілька разів закликав учнів бути активнішими, однак ініціативу ніхто не проявив. Рефлексивна частина уроку виявилася майже без обговорення.

Ситуація 5. Під час обговорення тексту в 7 класі учень Олег постійно перебивав однокласників. Він намагався відповідати першим, не давав іншим завершити свої думки, активно жестикулював. Частина учнів знизилася активність, кілька дітей почали уникати участі в дискусії. Вчитель намагався повернути розмову в конструктивне русло, однак напруга між учнями залишалася. Наприкінці обговорення участь брали лише двоє учнів, решта залишалася пасивною.

Ситуація 6. Учениця Аліна протягом усього уроку сиділа мовчки, не брала участі в обговореннях, хоча раніше виявляла активність. Коли їй поставили запитання, вона відповіла коротко й невпевнено. На уточнювальні запитання вчителя не реагувала або кивала. У зошиті були лише фрагменти записів. Інші учні час від часу поглядали в її бік, але взаємодії не було. Вчитель вирішив не наполягати на відповіді, й перейшов до іншого учня.

Ситуація 7. Під час фронтальної роботи учень Назар неодноразово просив повторити запитання. Його відповіді були неточними, плутаними, з порушенням логіки. При цьому він виглядав напруженим, уникав зорового контакту. Кілька учнів почали сміятися, один пошепки сказав щось образливе. Назар відмовився відповідати на подальші питання і сховав голову в руки. Після уроку він залишився в класі й нічого не сказав.

Ситуація 8. На уроці вчитель проводив вправу з відкритими запитаннями. Учні почали відповідати одночасно, перекриваючи одне одного. Вчитель не встиг реагувати на кожного, і деякі учні припинили спроби висловитися. Декілька дітей почали говорити паралельно, не дослуховуючи одне одного. У групах виникли непорозуміння: частина учнів не зрозуміла, хто і про що говорить. Атмосфера стала хаотичною, і активність учнів знизилася.

Ситуація 9. Під час письмової роботи вчитель звернув увагу, що учень Вадим нічого не пише. Він виглядав замисленим, дивився у вікно, не реагував на запитання. Коли вчитель підійшов, Вадим відповів, що не може зосередитися через «думки, що не дають спокою». Вчитель пообіцяв поговорити після уроку. На наступному уроці ситуація повторилася, учень сидів відсторонено, не включаючись у роботу.

Ситуація 10. Під час роботи в парах учениця Катерина слухала партнера, уважно кивала, але жодного разу не озвучила власну думку. Коли настав час відповідати, вона сказала, що підтримує сказане, але не змогла пояснити чому. Партнер говорив майже весь час, а Катерина – лише погоджувалася. Інші учні активно включалися в обговорення, однак Катерина більше не піднімала руку до кінця уроку. Вона виглядала розгубленою.

Ситуація 11. Під час позакласного заходу учнів поділили на команди «хлопці проти дівчат». Під час змагань пролунали жарти про «слабкість дівчат» і «тупість хлопців». Учителька сприймала це як звичайне суперництво, не зупиняла гру. Частина учасників виглядала ображеною, одна з дівчат відмовилася відповідати на запитання. Після завершення заходу кілька учнів між собою обговорювали несправедливість умов. Ніхто з дорослих ситуацію не прокоментував.

Ситуація 12. У творі учениця описала свою мрію – стати військовою лікаркою. Один із хлопців голосно заявив, що «жінки на війні – це абсурд». Учениця розгубилася, потупила погляд. Вчитель перевів тему без коментарів. Декілька дівчат почали перешіптуватися, а двоє з них не стали читати свої твори, хоча до того активно готувалися. У класі відчувалася стримана напруга до кінця уроку.

Ситуація 13. На уроці української мови вчитель наводив приклади використання іменників на позначення професій, але згадував лише чоловічі форми: «лікар», «учений», «письменник». Учениці кілька разів намагалися додати фемінітиви, але вчитель їх не заохочував. Після уроку одна з учениць у розмові зазначила, що «навіть тут усі приклади – про чоловіків». Інші знизали плечима й додали, що «всі звикли».

Ситуація 14. Учень Артем поскаржився вчителю, що його дразнять через «не чоловічі» інтереси – любов до вишивання й читання поезії. Однокласники підсміюються, коли він читає вірші. Учителька сказала, що це «його справа», але не прокоментувала ситуацію при класі. Артем почав уникати участі в позакласних читаннях. Інші учні не підняли цю тему, але під час творчих завдань знову звучали іронічні коментарі.

Ситуація 15. Під час обговорення ролей у сім'ї учитель навів приклади, де чоловіки – голови родини, жінки – берегині дому. Кілька дівчат підняли руки, щоб заперечити, одна з них згадала про маму, яка працює в армії. Учитель коротко сказав, що бувають винятки, і повернувся до теми. Більшість учнів не підтримали дискусію. Дехто з дівчат після цього утримувався від участі в обговоренні.

Ситуація 16. Під час групового завдання учням запропонували визначити ролі. Дівчина відмовилася бути «ведучою», вважаючи, що це має робити хлопець. Інші учасники групи з нею погодились. Вчитель намагався делікатно пояснити, що кожен може бути лідером, але діти наполягали на традиційному поділі. Завдання виконали формально, дискусії не виникло. Після уроку ситуація не обговорювалася.

Ситуація 17. У 6 класі навчається учень з розладом аутичного спектру. Під час групової роботи він сидів окремо, уникаючи зорового контакту та мовчки гортав підручник. Коли вчитель пояснив нове завдання, учень не почав працювати, тримав руки складеними. Однокласники не пропонували йому долучитися. Учитель намагався включити його в роботу, але дитина відреагувала з тривогою – почала крутити ручку в руках і дивитися в підлогу. До кінця уроку він не виконав жодного пункту завдання.

Ситуація 18. Учениця з діагностованою дисграфією працювала над диктантом у 5 класі. Вона довго сиділа над кожним словом, стирала написане, виглядала схвильованою. Після кількох хвилин нерішучості вона почала плакати. Її сусід по парті спробував їй допомогти, але вона лише похитала головою. Учитель наблизився, однак учениця закрила зошит і попросила «нічого не казати». Після уроку вона залишилась у класі сама на кілька хвилин.

Ситуація 19. На уроці учень із труднощами читання не зміг зрозуміти умови завдання з підручника. Він запитав учителя, чи можна прочитати текст уголос, однак учитель продовжив пояснення всім одразу. Учень намагався самостійно виконати завдання, але допустив помилки в кожному реченні. Він виглядав розгубленим, не взаємодіяв з іншими учнями. Коли вчитель запитав про готовність, хлопець мовчки знизав плечима.

Ситуація 20. Під час фізично активної гри на уроці української мови (переміщення між дошкою та партою) учениця з моторними труднощами залишилась осторонь. Поки інші виконували завдання, вона лише тримала картку з прикладом і не встигала реагувати. Її не запрошували до команди, і вона спостерігала мовчки. Учитель лише наприкінці згадав про неї, запитавши, чому вона не включилась у гру. Дівчинка уникала відповіді.

Ситуація 21. Учень із тривожним розладом на запрошення до дошки відповісти письмово став блідим і відмовився йти. Він схрестив руки й опустив голову. Учитель запропонував інше завдання, але учень попросив вийти з класу. Після повернення він сів на останню парту і не брав участі в роботі. Однокласники не коментували ситуацію, але кілька разів поглядали в його бік із подивом.

Ситуація 22. На уроці учень із синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю постійно рухався – підстрибував на місці, стояв під час пояснення. Інші учні робили зауваження, просили його сісти. Учитель кілька разів робив зауваження, але безуспішно. Учень зрештою сів, але відвернувся від дошки й перестав реагувати. Він не написав жодного рядка в зошиті, а після уроку вийшов без слів.

Ситуація 23. На уроці вчитель запитав: «Ну, зрозуміло, що головний герой – позитивний, так?» Учні погодилися, не наводячи прикладів з тексту. Один із них тихо сказав, що має іншу думку, але не наважився

озвучити її перед класом. Обговорення було коротким і завершилося без аналізу. Учитель перейшов до наступного питання. Учні виглядали незацікавленими, частина дивилася в зошити або малювала на полях.

Ситуація 24. Вчитель звернувся до учня: «Ти ж пам'ятаєш, що це метафора, правда?». Учень кивнув, хоча не міг пояснити значення. Під час подальшого аналізу тексту його відповіді були поверхневими або неправильними. Учитель не перевіряв розуміння, прийняв коротке підтвердження як доказ знання. Інші учні почали відповідати аналогічно – погоджуючись без пояснень.

Ситуація 25. На уроці вчитель поставив запитання, яке містило три різні частини: «Які художні засоби використано в тексті, яке їх значення й як вони впливають на читача?». Учні мовчали, кілька намагалися відповісти, але плуталися, обговорювали лише першу частину. Вчитель не розбив запитання на окремі блоки, через що більшість відповідей були уривчастими. Учні виглядали збентеженими.

Ситуація 26. Під час дискусії вчитель ставив лише закриті запитання: «Чи вірно, що...?», «Це так чи ні?». Учні відповідали коротко, без пояснень. Декілька дітей спробували розгорнути відповідь, але були зупинені. Темп уроку був швидкий, простору для міркування не залишалось. Активність учнів знизилась до мінімуму – лише кілька з них брали участь у діалозі.

Ситуація 27. Наприкінці уроку вчитель запитав: «Кому було незрозуміло?». Ніхто не підняв руку. Проте, коли було оголошено домашнє завдання, частина учнів просила пояснити ще раз. Один учень після уроку підійшов до вчителя з уточненнями, виявилось, що він не зрозумів половини термінів. Вчитель здивувався, адже «на уроці всі мовчали».

Проектна діяльність

1. Мій майбутній імідж учителя: візуальний та вербальний профіль (презентація або відео).
2. Портрет ідеального вчителя очима сучасних учнів (соціопитування й аналіз).
3. Ретро vs Сьогодення: еволюція іміджу вчителя в XX–XXI століттях (порівняльний колаж або постер).
4. Зворотний бік іміджу: як мене сприймають учні (анонімне опитування та аналіз результатів).
5. Складання особистого кодексу професійної етики вчителя української мови.
6. Капсула гардероба сучасного вчителя (мініпроект у форматі колажу/графіки).
7. Мій щоденний образ: як виглядати професійно й автентично (серія фото або реальний тест-день).
8. Блог «Педагог зі смаком»: розробка Instagram-акаунту чи блогу з прикладами доречного вчительського стилю.
9. Відеопроєкт «5 стилістичних помилок педагога: чого варто уникати?».
10. Дослідження: як кольори одягу впливають на сприйняття вчителя в класі? (мінідослід).
11. Власний відеоблог: 3-хвилинна промова на освітню тему (риторика, дикція, переконливість).
12. Порівняльна характеристика стилів педагогічного спілкування (аналітичне есе або таблиця).
13. Подкаст або діалог: «Учитель, який надихає» (інтерв'ю зі справжнім педагогом або актором у ролі).
14. Розробка серії карток-комунікативних стратегій для складних учнівських ситуацій.
15. Майстерня компліментів: як мотивувати словом (створення банку підтримувальних фраз).
16. Аналіз акаунтів освітніх блогерів: що формує їхній імідж у мережі?
17. Розробка профілю «ідеального педагога» для соцмереж (Instagram/LinkedIn).
18. Проектування шаблону уроку з використанням цифрових інструментів (Canva, Padlet, Genially тощо).
19. Цифровий слід педагога: як не втратити авторитет в онлайн-середовищі?
20. Медіапроект: «Я – учитель у TikTok» (створення 1-2 коротких навчальних відео).
21. Мапа слів підтримки: комунікація з дітьми з ООП.

22. Проєкт «Безбар'єрна мова»: адаптація тексту для дітей із дислексією.

23. Аналіз гендерного балансу в підручниках з української мови (власне дослідження).

24. Розробка фемінітивного словника для щоденної шкільної практики.

25. Інфографіка «Шкільне середовище без стереотипів» (візуальний проєкт).

26. Мій професійний стиль: як поєднати особисту унікальність і педагогічний імідж (практичний чек-лист).

27. Щоденник учителя (візуальний/цифровий): що мене заряджає, що виснажує?

28. Власна карта «Мої професійні суперсили» (у форматі mind map).

29. Проєкт «Мій ресурсний день»: як учителю залишатися в тонусі.

30. Скарбничка внутрішніх ресурсів: щоденні практики для збереження натхнення у вчительській професії (буклет або мінівідео).

Перелік питань до курсу «Формування професійного іміджу сучасного вчителя української мови»

1. Поняття феномену «імідж».
2. Становлення та розвиток іміджу у стародавні часи.
3. Розвиток іміджу в епоху Нового часу.
4. Характеристика категорії «імідж» у літературних пам'ятках культури Київської Русі та філософській, історико-педагогічній літературі (IX-XVIII ст.). Імідж історичних осіб.
5. Новітній етап розвитку іміджу.
6. Імідж як об'єкт сучасного наукового дослідження.
7. Природа іміджу. Типи іміджу та його функції. Інструментарій іміджу.
8. Соціально-педагогічні основи формування іміджу сучасного педагога.
9. Етапи реалізації програми формування іміджу та супровідні ризики на кожному з них.
10. Типологізація іміджів за різними критеріями та обґрунтування доцільного типу для сучасного вчителя.
11. Взаємозв'язок вербальних і невербальних засобів у формуванні цілісного іміджу педагога.
12. Значення цифрового іміджу освітянина та ключові елементи програми його створення.
13. Вплив особистісних якостей учителя на ефективність іміджетворчих технологій.
14. Адаптація сучасних PR-технологій до педагогічної практики з урахуванням етичних принципів.
15. Види стилю (класичний, діловий, casual). Правильний вибір зовнішньої виразності (прикраси, аксесуари, одяг).
16. Зовнішність як «візитна картка» педагога. Вплив зовнішнього вигляду вчителя на засвоєння матеріалу з позиції учня.
17. Роль культури мовлення у формуванні професійного іміджу педагога.
18. Антиреклама через мовні помилки як загроза професійному авторитету.
19. Ключові мовні норми в українській мові та їхнє значення для педагога.
20. Мовна культура в цифровому просторі: виклики і можливості для вчителя.
21. Поняття педагогічного спілкування та його особливості.
22. Стили педагогічного спілкування. Правила педагогічного спілкування.

23. Роль емоційного інтелекту в професійній діяльності сучасного педагога.

24. Механізми розпізнавання та регулювання власних емоцій у складних освітніх ситуаціях.

25. Стратегії профілактики емоційного вигорання вчителя у шкільному середовищі.

26. Зв'язок між емоційною компетентністю й ефективною педагогічною комунікацією.

27. Професійне вигорання: поняття, причини та ознаки в педагогічній діяльності.

28. Етапи розвитку синдрому вигорання та їхній прояв у поведінці вчителя.

29. Зовнішні та внутрішні чинники підвищення ризику професійного вигорання.

30. Ефективні методи профілактики професійного вигорання в умовах шкільного навантаження.

31. Суть і значення активного слухання у роботі вчителя.

32. Прийоми активного слухання: парафраз, уточнення, вербалізація емоцій.

33. Вплив активного слухання на формування довірливих стосунків з учнями.

34. Види запитань у педагогічному діалозі: відкриті, закриті, уточнювальні.

35. Педагогічна функція ефективного запитання: мотивація, діагностика, розвиток мислення.

36. Поняття гендерно зумовленого насильства. Стать і гендер.

37. Види гендерно зумовленого насильства. Наслідки ГЗН.

38. Ключові принципи взаємодії з дітьми, які пережили ГЗН.

39. Поняття «інклюзія». Діти з особливими освітніми потребами.

40. Робота з батьками дітей з ООП.

41. Правила роботи вчителя з дітьми з ООП.

42. Квест-технології, сторителінг і проєктне навчання: сутність та можливості у викладанні української мови.

43. Переваги нестандартних підходів для активізації пізнавальної діяльності учнів.

44. Роль творчості й гнучкості викладача в побудові ефективного освітнього середовища.

45. Роль цифрових технологій у модернізації викладання української мови.

46. Популярні цифрові платформи та сервіси для інтерактивних мовних занять.

47. Цифрові інструменти як засіб розвитку мовлення і грамотності учнів. Критерії добору цифрових ресурсів відповідно до теми, мети та віку учнів.

48. Поняття «карта предмета» у шкільній освіті та її роль у плануванні навчального процесу з української мови.

49. Як побудова карти предмета допомагає вчителю формувати в учнів цілісне уявлення про предмет «українська мова».

50. Принципи побудови карти предмета з урахуванням вікових особливостей учнів середньої і старшої школи.

Навчальне видання

Марія Яцьків, Галина Шкурко

Посібник

для здобувачів вищої освіти філологічного факультету
спеціальності «Середня освіта. Українська мова і література»

Коректура авторська

Підписано до друку 22.08.2025 р.

Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 2,6. Формат 60х84/16.

Наклад 10 прим. Замовл. № 2511349.

ТОВ «РІК-У», 88006, м. Ужгород, вул. Карпатської України, 36

Свідоцтво: Серія ДК № 5040 від 21 січня 2016 року

